

Sygn. akt II CSK 375/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)
SSN Marian Kocon (sprawozdawca)
SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa J.K.
przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W.
z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej - B.G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 12 kwietnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w S.
z dnia 25 listopada 2016 r., sygn. akt II Ca [...] /16,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 (pierwszym) i 2 (drugim)
w zakresie w jakim oddała apelację pozwanego odnośnie do
powoda J.K. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 25 listopada 2016 r. oddalił apelację pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 grudnia 2015 r., zasądającego od pozwanego na rzecz J.K. kwotę 50000 zł z odsetkami tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku wypadku, któremu uległ jego małoletni syn.

Sąd ustalił, że w dniu 15 kwietnia 2000 r. podczas wykonywania prac polowych zestawem pojazdów składających się z niesprawnego technicznie ciągnika i siewnika B.G. dopuścił do tych prac syna powoda, małoletniego A.G., który spadając z siewnika doznał poważnych obrażeń ciała, w wyniku których zmarł. B.G. wyrokiem karnym został uznany winnym tego zdarzenia i skazany na podstawie art. 155 k.k.

Więź między zmarłym synem, a powodem była bliska. Po śmierci syna powód był w skrajnej rozpacz. Proces żałoby u niego zakończył się po czterech latach, czyli w czasie czterokrotnie dłuższym niż przyjęta przez psychologów norma. Dopiero w tym czasie przeszedł określone w psychologii wszystkie etapy żałoby. Powód wówczas nie korzystał z porad lekarza rodzinnego, czy terapii psychologicznej pomimo, że wskazane było skorzystanie przez niego z tej pomocy. Obecnie terapii psychologicznej nie wymaga, jednak w związku z prezentowanymi zaburzeniami emocjonalnymi korzystny byłby dla niego trening opanowywania emocji.

Na gruncie tych ustaleń Sąd uznał, że podstawę odpowiedzialności pozwanego stanowi art. 436 § 1 w zw. z art. 435 § 1k.c. oraz w zw. z art. 98 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (jedn. tekst: Dz.U. 2016., poz. 2060 ze zm.). Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę przyznał na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c.

Sąd ponadto ustalił, że w dniu 23 lipca 2001 r., pomiędzy powodem a pozwanym została zawarta w formie pisemnej ugoda, podług treści której

pozwany przyznał i zobowiązał się wypłacić powodowi stosowne odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej spowodowanej śmiercią syna 15000 zł (§ 2 pkt 1). Jednocześnie powód oświadczył, że kwota ta stanowi pełne zaspokojenie jego roszczeń wynikających ze skutków wypadku z dnia 14 kwietnia 2000 r. i zrzeka się wszystkich dalszych roszczeń na przyszłość w stosunku do pozwanego.

W ocenie Sądu z powyższego sformułowania wynika, że przedmiotem ugody z dnia 23 lipca 2001 r. było roszczenie powoda o naprawienie szkody polegającej na znacznym pogorszeniu jego sytuacji życiowej na skutek śmierci syna. Brak natomiast racjonalnych przesłanek do przyjęcia, że zamiarem stron tej ugody i jej celem było objęcie roszczenia o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę skoro takiego roszczenia w tym okresie powód nie zgłosił. Stąd nie podlegał uwzględnieniu podniesiony przez pozwanego zarzut rzeczy ugodzonej.

Skarga kasacyjna pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego – oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia w różnych układach i powiązaniach przepisów art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 917 k.c., art. 448 k.c. i art. 446 § 3 k.c., i zmierza do uchylecia tego wyroku i oddalenia powództwa, bądź przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota zarzutów skargi kasacyjnej sprowadza się do twierdzenia, że dokonana przez Sąd wykładnia ugody z dnia 23 lipca 2001 r. nastąpiła z naruszeniem reguł zawartych w art. 65 k.c. W szczególności, że w rezultacie tej wykładni Sąd błędnie przyjął, iż ugodą objęto jedynie część łączącego strony stosunku prawnego wynikającego z wypadku z dnia 15 kwietnia 2000 r.

Ugoda pozasądowa ma charakter umowy. Istotę ugody określa art. 917 k.c. Jednym z jej elementów jest "czynienie sobie przez strony wzajemnych ustępstw" i między innymi zapewnienie wykonania roszczeń. Jest zasadą, że zawarta przez strony stosunku cywilnoprawnego ugoda pozasądowa wiąże strony, z zastrzeżeniem - stosownie do okoliczności - dopuszczalności uchylenia się od jej skutków prawnych (art. 918, art. 82 - 83, 87 k.c.). Do ugody mają bowiem zastosowanie wszystkie przepisy dotyczące czynności prawnych. W odróżnieniu od ugody sądowej (art. 10, 184 i nast., 223 oraz art. 777 k.p.c.) ugoda pozasądowa nie

jest tytułem egzekucyjnym. Wywiera jedynie skutki wynikające z faktu "rzeczy ugodzonej" (*res transacta*).

Czynione sobie przez strony ugody wzajemnie ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego mają na celu wyeliminować niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku, zapewnić wykonanie takich roszczeń albo uchylić istniejący lub mogący powstać spór pomiędzy stronami. Podkreślić należy, że ustępstwa czynione są przez strony w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego. Ugoda zatem dotyczy stosunku prawnego łączącego strony, przy czym w ramach tego stosunku mogą zostać uregulowane kwestie odnoszące się do poszczególnych roszczeń objętych jego treścią. Należy przy tym założyć, że przedmiotem ugody stają się wszystkie roszczenia wynikające z danego stosunku prawnego - tego, który został ugodą objęty (zob. wyrok SN z dnia 26 czerwca 2008 r., II CSK 98/08, nie publ.). Zrzeczenie się roszczenia w ramach ugody jest oświadczeniem woli, zgodnie z którym powód rezygnuje z danego roszczenia i uprawnia pozwanego do postawienia zarzutu, że roszczenie powoda w takim zakresie w jakim się go zrzekł wygasło, tzn. przestało istnieć.

Z punktu widzenia podstawy roszczeń, których można dochodzić w drodze sądowej, odróżnia się dwie możliwe sytuacje. W pierwszej z nich w ugodzie nie przekształca się charakteru dotychczasowego, pierwotnego stosunku prawnego. W wypadku np. gdy ugodą objęto roszczenia wynikające z czynu niedozwolonego, roszczenia w wyniku zawarcia ugody nie zmieniają swojego charakteru prawnego. W drugim wypadku strony mogą w ugodzie przekształcić charakter prawny dotychczasowego stosunku prawnego ze skutkami nowacji (art. 506 § 1 k.c.). W stanie faktycznym sprawy niniejszej nie wchodzi w grę nowacja.

Wychodząc z tych zasad należało uwzględnić przy wykładni postanowień ugody z dnia 23 lipca 2001 r., że miała ona prowadzić do modyfikacji treści łączącego strony stosunku prawnego wynikłego ze zdarzenia z dnia 15 kwietnia 2000 r. Trzeba przy tym założyć, że przedmiotem tej ugody były wszystkie roszczenia wynikające z tego stosunku prawnego. Z jej treści nie wynika, że wolą stron było wyłączenie jakichś roszczeń, w tym dochodzonego w sprawie. Jeżeli zaś z treści ugody stron nie wynika, że objęto nią jedynie część roszczeń, to, jak

wskazano, należy przyjąć, iż strony uregulowały wszystkie elementy łączącego je stosunku. Za taką wykładnią tej ugody przemawia także treść jej § 2 pkt 2 w odniesieniu do powoda, że kwota wymieniona w pkt. 1 tego paragrafu stanowi pełne zaspokojenie jego roszczeń wynikających ze skutków wypadku z dnia 14 kwietnia 2004 r. i, co wymaga podkreślenia, powód zrzeka się wszelkich dalszych roszczeń na przyszłość w stosunku do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego.

Wykonanie zaś takiego zmodyfikowanego ugodą zobowiązania prowadzi do wygaśnięcia stosunku prawnego łączącego strony ugody. Nie mogą zatem powstać nowe roszczenia, wynikające z tych samych stosunków prawnych, co roszczenia już objęte ugodą, gdyż wykonanie zawartej uprzednio ugody pociąga za sobą wygaśnięcie tego stosunku prawnego (chyba że co innego wynika z treści ugody). Wykonanie ugody podlega bowiem ogólnym przepisom dotyczącym wykonania zobowiązań (art. 450 - 497).

Poza tym, rozstrzygając w sprawie niepodobna pominąć, jak to uczynił Sąd, treści § 4 ugody, podług którego powód zobowiązał się w terminie 7 dni od wykonania jej postanowień wycofać pozew, wraz z zrzeczeniem się roszczenia, zawisły przed Sądem Okręgowym w S., sygn. akt IC [...] /01, bez orzekania o kosztach procesu.

Skoro Sąd Okręgowy orzekając w sprawie wyszedł z odmiennych założeń, zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.

aj

a.ł.